

ЗАПОВЕД

НА МИНИСТЪРА НА ОТБРАНАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

01.03. 2013 г.

№ ОХ - 172

София

Съдържание: Отмяна на „Спецификации на изпита за определяне нивото на владеене на английски език за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 – осмо редактирано издание“ и обявяване на девето редактирано издание.

В съответствие с изпълнение на изискванията на ЦС Е 1101 N „Владеене на английски език“ и стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 (редакция 4) – LANGUAGE PROFICIENCY LEVELS и на препоръките на Бюрото за международно езиково координиране (BILC) на НАТО, и на основание чл. 31, ал. 1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България,

ЗАПОВЯДВАМ:

1. Отменям „Спецификации на изпита за определяне нивото на владеене на английски език за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 – осмо редактирано издание“.

2. Обявявам „Спецификации на изпита за определяне нивото на владеене на английски език за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001“ – девето редактирано издание.

3. Настоящата заповед да се публикува на интернет страницата на Министерството на отбраната и АИС на ръководния състав на Българската армия.

Контрола по изпълнение на заповедта възлагам на директора на дирекция „Управление на човешките ресурси“.

Приложение: „Спецификации на изпита за определяне нивото на владеене на английски език за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001“ – девето редактирано издание – 25 стр.

**МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА
АНЮ АНГЕЛОВ**

Спецификации

**на изпита за определяне нивото на владеене на английски език
за Министерството на отбраната на Република България
в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО
STANAG 6001**

девето редактирано издание

**Дирекция „Управление на човешките ресурси“
Министерство на отбраната
Република България**

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	2
ЦЕЛ НА ИЗПИТА	3
ОБЛАСТ НА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЕЗИКА	3
ТЕМИ	3
ЗА КОГО Е ПРЕДНАЗНАЧЕН ИЗПИТЪТ	3
ОПИСАНИЕ НА ИЗПИТА ЗА НИВА ЕДНО – ТРИ	4
1. КОМПОНЕНТ ЧЕТЕНЕ	4
2. КОМПОНЕНТ СЛУШАНЕ	7
3. КОМПОНЕНТ ПИСАНЕ	10
4. КОМПОНЕНТ ГОВОРЕНЕ	13
ОПИСАНИЕ НА ИЗПИТА ЗА НИВО ЧЕТИРИ	17
1. КОМПОНЕНТ ЧЕТЕНЕ	18
2. КОМПОНЕНТ СЛУШАНЕ	19
3. КОМПОНЕНТ ПИСАНЕ	22
4. КОМПОНЕНТ ГОВОРЕНЕ	23

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Българските спецификации за изпита по английски език съгласно изискванията на STANAG 6001 са преработени от отдел “Образование и квалификация” в дирекция “Управление на човешките ресурси” на Министерство на отбраната.
Министерството на отбраната на Република България официално признава само вариантите на българския изпит по английски език съгласно изискванията на стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001.
2. Настоящите спецификации са девето редактирано издание.
3. Българските спецификации на изпита и разработваните варианти за изпита по английски език съгласно стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 са в пълно съответствие с описанието на езиковите нива в споразумението за стандартизация на НАТО STANAG 6001 (редакция 4).
4. Българските спецификации на изпита по английски език съгласно STANAG 6001 са разработени в съответствие с основните теоретични принципи за съставяне на тестове и служат за основа на българския изпит по английски език съгласно STANAG 6001.
5. Българските варианти на изпита по английски език съгласно STANAG 6001 са съобразени с изискванията на стандартизиращия тест ВАТ (Benchmark advisory test) на страните-членки на НАТО.
6. Българските варианти на изпита по английски език съгласно STANAG 6001 оценяват езиковите знания и умения, а не професионалните, като за всички нива се проверяват четирите езикови умения четене, слушане, писане и говорене.
7. Изпитът за определяне на нивото на владеење на английски език съгласно стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 в Република България е общ за нива едно, две и три.
8. Изпит за определяне на ниво четири на владеење на английски език съгласно стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 се провежда само в случай, че е необходимо изпращане на български представители за заемане на международни длъжности, изискващи това ниво, като кандидатите трябва да са постигнали вече ниво три и по четирите езикови умения и сертификатът, удостоверяващ това, да е валиден към датата на явяване на изпит.
9. Не се проверяват умения от ниво пет, тъй като това е нивото на добре образован кандидат, за когото английският е роден език.
10. Придобитото ниво на владеење на английски език се изразява с число, от 0 до 4. За нивата от 0 до 4 се въвеждат междинни (плюс) нива. Постигането на дадено ниво предполага владеење на всички умения от предходните по-ниски нива.
11. На кандидати получили 0 и 0+, на някое от уменията, не се издава сертификат.

ЦЕЛ НА ИЗПИТА

Пълноправното членство на страната ни в НАТО и участието на Българската армия в многонационални учения, операции и мисии предполага високо ниво на езикова компетентност. Целта на изпита е да установи степента на общото владение на английски език, без това да е обвързано с определена програма за езиково обучение. Оценява се до каква степен кандидатът умее да ползва пълноценно английски език в ежедневни ситуации и в професионална среда.

ОБЛАСТ НА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЕЗИКА

За нива 1 – 3 областта най-общо се определя като “общ английски език” и “английски език за професионални цели”, което означава използване на езика при всекидневно общуване и в общ военен контекст.

Кандидатите за ниво 4 трябва да умеят да ползват изключително добре езика в специализиран военен контекст, както и при водене на консултации и преговори в многонационална среда.

ТЕМИ

Темите за изпита за нива 1 – 3 могат да бъдат от личната, обществената и професионалната сфера. Тематиката е свързана с ежедневието, свободното време, околната среда, военното образование и кариера, както и с други въпроси от военен и обществено-политически характер.

За ниво 4 темите за изпита могат да бъдат от обществената и професионалната сфера. Тематиката е свързана с въпроси от военен и обществено-политически характер: политика, сигурност, икономика, околна среда, наука и техника, културен и социален живот, физическа, политическа, икономическа география, история и др.

ЗА КОГО Е ПРЕДНАЗНАЧЕН ИЗПИТЪТ

Изпитът е създаден за проверка на знанията и уменията на военнослужещи и цивилни лица от Министерството на отбраната и Въоръжените сили на Република България, които ще участват в многонационални учения и операции или ще работят в международна военна обстановка, както и на кадри, работещи в страната, от които се изисква определено ниво на владение на езика.

ОПИСАНИЕ НА ИЗПИТА ЗА НИВА ЕДНО – ТРИ

Изпитът се състои от четири компонента, чрез които се проверяват четирите езикови умения:

Четене	120 минути
Слушане	около 45 минути
Писане	90 минути
Говорене	20 – 30 минути

Всяко умение се оценява отделно и независимо от останалите умения.

КОМПОНЕНТ ЧЕТЕНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент се оценява умението да се разпознават и разбират текстове за четене с различни комуникативни цели. Кандидатът трябва, в условията на ограничено време, да демонстрира умение за цялостно разбиране на текста, за намиране на конкретна информация, за разпознаване на основна идея и подкрепящи факти, да достига до изводи и заключения въз основа на прочетен текст, както и да познава средствата и начините за организация на текста.

В компонента се проверяват подумения като:

- разбиране на основна идея;
- откриване на конкретна информация;
- разбиране на пряко значение;
- разбиране на косвено значение;
- разбиране на текст в неговата цялост и организираност;
- разбиране и формиране на изводи;
- проследяване на отделните етапи в спор или дискусия;
- разпознаване на емоционални нюанси;
- разбиране на изразени в текста хипотези;
- разпознаване на гледната точка и отношение на автора;
- разбиране на най-разпространените културни препратки за страни, в които английският език е официален език;
- разпознаване на различни стилистични нюанси.

ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ

0—липса на практически умения	Кандидатът няма практически езикови умения за четене с разбиране. При четене разбира с голямо затруднение само отделни цифри, думи и фрази, имена на хора и населени места.
0+—наизустени фрази	Кандидатът познава азбуката, при четене разбира числа, отделни думи и фрази, имена на хора, места, улици и магазини. Разбира заучени или често срещани фрази, но не може да разбира цели изречения.
1—елементарно, умения за оцеляване в чуждоезикова среда	Кандидатът демонстрира достатъчно разбиране при четене на лесни и кратки текстове, свързани с основни ежедневни и работни ситуации като кратки бележки, обяви, опростени описания на хора, места, предмети, прости указателни табели и знаци. Разбира общия смисъл на несложен текст и някои конкретни детайли.
1+—елементарно, умения за оцеляване в чуждоезикова среда+	Кандидатът разбира лесни и кратки автентични или редактирани материали, свързани с основни ежедневни и работни ситуации, като обяви и кратки биографични факти. Испитва затруднения при разбирането на по-дълги фактологични текстове, включващи подробно описание на хора, места и предмети, както и разкази за настоящи, минали и бъдещи събития.
2—функционално	Кандидатът разбира автентични или редактирани материали на познати, често срещани теми. Може да разбира недвусмислени фактологични текстове, включващи подробно описание на хора, места и предмети, както и разкази за настоящи, минали и бъдещи събития. Разбира конкретна информация, определя основни идеи и умее да прави ограничени изводи и заключения. Разпознава основните средства за организация на текста. Понякога успява да се досети за значението на непознати думи от несложен контекст и да определи основната тема на по-сложен текст. Познава често използвани думи и фрази в контекста на служебното ежедневие.
2+—функционално+	Кандидатът разбира напълно конкретни, фактологични автентични или редактирани материали на познати, често срещани теми. Разбира по-сложни автентични текстове

както на обща, така и на професионална тематика. Разбира разнообразна лексика не само по конкретни, но и по абстрактни теми от автентични информационни и периодични издания, лична и професионална кореспонденция. Лесно разграничава основната идея от детайлите, извлича изводи от текстове на непозната тематика.

3—професионално

Кандидатът демонстрира добро разбиране на автентични текстове както на обща, така и на професионална тематика. Проследява връзките в текста, аргументацията на мнения и хипотези, прави изводи и заключения. Разбира богата и разнообразна лексика, включваща най-често срещани идиоми, както и сложни граматични структури, демонстрира разбиране на абстрактни понятия в текста и разпознава различните стилове на речта. Разпознава отношението на автора по темата, умее да “чете между редовете”. Разбира представяне и обосноваване на официална политика.

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Избор на един от четири варианта за отговор (multiple choice).

БРОЙ ВЪПРОСИ

около 60 въпроса

ВРЕМЕ

120 минути

ВИДОВЕ ТЕКСТОВЕ

Компонентът четене се състои от текстове с различна дължина и градирана сложност. Всички текстове са от автентични източници и се редактират при необходимост. Текстовете могат да бъдат взети от: указателни табели и знаци, брошури с информация и пътеводители, вестници и списания, доклади, разкази, ръководства /наръчници/, документация, анализи, лекции, брифинги от областта на военната сфера, политиката, икономиката, културата, науката и технологиите.

ДЪЛЖИНА НА ТЕКСТОВЕТЕ

Общият брой на думите във всички текстове от компонента четене за нива 1 – 3 е около 3000.

ИНСТРУКЦИИ

Условията към всяка задача са на английски език.

Те ориентират кандидатите относно:

- вида на задачата;
- какво се изисква от тях и как да отбелязват верния отговор.

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Всеки верен отговор носи една точка. Ниво, изразено в цяло число (1, 2 или 3), се постига, ако на 70% от въпросите е отговорено правилно. Междинно (плюс) ниво се дава при 50% правилни отговори. Ниво се постига само ако са потвърдени всички по-ниски нива. Например ниво 3 се дава ако кандидатът има 70 % правилни отговори за ниво 1, 70 % правилни отговори за ниво 2 и 70 % правилни отговори за ниво 3.

КОМПОНЕНТ СЛУШАНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент се оценява умението да се слуша реч в реално време и с различни акценти, като се изпълняват поставените конкретни задачи, свързани с откриване или интерпретиране на чутата информация относно различни ситуации, участници и цели, както и умението да се разпознават същностни елементи на текста - например основни идеи, второстепенни идеи, обобщения, примери.

В компонента се проверяват подумения като:

- разбиране на основната идея;
- разбиране на подробна и конкретна информация;
- достигане до изводи и заключения;
- разбиране на конкретни и абстрактни идеи;
- разбиране на изказани в текста хипотези;
- разпознаване мнението/отношението на говорещия към дадена тема;
- проследяване на отделните етапи в спор или дискусия;
- разпознаване на емоционални нюанси;
- разпознаване на разнообразни стилове и съобразени с различна аудитория реч и тон.

ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ

0—липса на практически умения	Кандидатът няма практически умения за разбиране при общуване. Разбирането е трудно и сведено до отделни думи и/или кратки наизустени фрази.
0+—наизустени фрази	Кандидатът разбира отделни думи и/или кратки често срещани фрази и изречения, необходими за оцеляване в чуждоезикова среда. Има нужда от повторение и паузи, както и от опростяване на езика.
1—елементарно, умения за оцеляване в чуждоезикова среда	Кандидатът разбира най-често срещаните фрази и кратки прости изречения, необходими за оцеляване в чуждоезикова среда. Това включва основни форми за изразяване на учтивост и най-често използвани езикови

средства за общуване във всекидневни ситуации (свързани с транспорт, настаняване, пазаруване, кратко упътване, инструкции и др.) при недвусмислен контекст. Уменията са достатъчни за разбиране на пряко значение, прости въпроси и отговори, както и кратки разговори. Кандидатът познава основните свързващи думи.

**1+—елементарно,
умения за оцеляване в
чуждоезикова среда +**

Кандидатът разбира кратки текстове на ежедневна служебна и социална тематика. Разбира не само диалози, базиращи се на кратки въпроси и отговори, но също така и по-дълги разговори на конкретна тематика. Показва ограничения в разбирането на текстове, отнасящи се до описания на хора, места и предмети, разкази за минали, настоящи и бъдещи събития.

2—функционално

Кандидатът разбира текстове (монолози и диалози) за ежедневни служебни и социални нужди. Разбира същността на текстове от позната област, проследява основните моменти на дискусия или реч в професионалната си област, разграничава основната идея от детайлите, разбира конкретна информация и прави елементарни изводи. Умее да разбира текстове на различни конкретни теми, отнасящи се до личността, семейството, обществото и работата, описания на хора, места и предмети, разкази за минали, настоящи и бъдещи събития. Познава свързващите думи и фрази, характерни за организацията на по-дълъг текст. Рядко разбира правилно думи или фрази, чути при неблагоприятни условия, като например съпровождащ шум, звукови смущения или бърза реч.

2+—функционално+

Кандидатът разбира разговорна реч на ежедневни, социални и общи професионални теми. Разбира не само текстове на различни конкретни теми, отнасящи се до описания и разкази за минали, настоящи и бъдещи събития, но и голяма част от официална реч - разговори и лекции на общи и професионални теми и предавания на медиите. Проследява отчасти основните моменти от дискусия или текст на професионални теми.

3—професионално

Кандидатът разбира много добре официална и разговорна реч на ежедневни, социални, общи професионални и абстрактни теми. Проследява точно

основните моменти на разговори и лекции на общи и професионални теми и предавания на медиите. Прави уместни изводи, заключения и тълкувания от контекста и установява причинно-следствени връзки на събития. Сравнително точно проследява аргументация на мнение и хипотеза, разбира представяне и обосноваване на официална политика. Добре разграничава различните стилове на речта. Разбира често срещани идиоми. Разпознава отношението на говорещия към темата на разговора.

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Избор на един от четири варианта за отговор (multiple choice).

БРОЙ ВЪПРОСИ

около 60 въпроса

ВРЕМЕ

около 45 минути

ВИДОВЕ ТЕКСТОВЕ

Всички текстове са от автентични източници; при необходимост те се редактират и се записват в студио с участието на четци, за които английският език е роден. Текстове могат да бъдат монолози или диалози и включват: (телефонни) разговори, указания и инструкции, съобщения, коментари, интервюта, брифинги, радио и телевизионни новини, лекции, доклади и речи.

ИНСТРУКЦИИ

Кандидатите слушат записа само веднъж. След пускане на записа не се допуска неговото спиране до приключването му. Към всеки текст има само един вид задача.

Инструкциите и примерът към всяка задача са на английски език.

В инструкциите кандидатите чуват:

- вида на текста, който ще слушат;
- какво се изисква от тях и как да отбелязват верния отговор;
- дължината на паузите и времето за прочитане на задачите, дадени на изпитния лист;
- колко време имат за проверка на отговорите.

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Всеки верен отговор носи една точка. Ниво, изразено в цяло число (1, 2 или 3), се постига, ако на 70% от въпросите е отговорено правилно. Междинно (плюс) ниво се дава при 50% правилни отговори. Ниво се

постига само ако са потвърдени всички по-ниски нива. Например ниво 3 се дава ако кандидатът има 70 % правилни отговори за ниво 1, 70 % правилни отговори за ниво 2 и 70 % правилни отговори за ниво 3.

КОМПОНЕНТ ПИСАНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент се оценяват комуникативните умения на кандидата да общува пълноценно и свободно в писмена форма по теми от ежедневието и професионалната област. От кандидата се очаква да напише свързани и смислени текстове, като използва съответния формат, език и стил, граматични и лексикални единици.

В компонента се проверяват подумения като:

- изразяване на благодарност и поднасяне на извинения;
- отпращане и отговор на молба;
- даване и искане на съвет, информация, инструкции;
- описание и сравнение на хора, предмети, места, събития и последици от събития;
- описание на действия и процеси;
- описание на промени, настъпили през даден период от време;
- предаване на поредица от събития;
- обяснение на причинно-следствени процеси;
- излагане на мнение чрез представяне на аргументи, доказателства и примери;
- анализиране и правене на предположения относно дадена ситуация;
- разсъждаване върху абстрактни идеи и понятия.

ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ

0—липса на практически умения	Кандидатът няма практически езикови умения за общуване в писмена форма.
0+—наизустени фрази	Кандидатът умее да пише отделни букви, числа, дати, лични имена, адрес, националност и др., които се попълват в регистрационен формуляр/бланка. Може да изписва отделни запаметени думи и фрази, често с грешки. Не може ясно и разбираемо да се изразява писмено на ниво изречение.
1—елементарно, умения за оцеляване в чуждоезикова	Кандидатът умее да общува писмено чрез лични бележки, картички, кратки писма, телефонни съобщения, покани, кратки описания и разкази. Предава мислите си по дадена

среда	тема чрез кратки прости изречения и фрази. Използва основните граматични и лексикални единици. Допуска доста правописни, лексикални, граматични и пунктуационни грешки, които често водят до промяна в смисъла на написаното.
1+— елементарно, умения за оцеляване в чуждоезикова среда+	Кандидатът умее да води кратка лична кореспонденция – бележки, писма, картички, телефонни разговори, покани, както и да попълва регистрационни бланки. Умее да води рутинна служебна кореспонденция. Не е последователен в излагане на факти, даване на инструкции, описание на хора, места и предмети, разказване за минали, настоящи и бъдещи събития. Изпитва затруднения при свързване на изречения в цялостен текст. Допуска доста правописни, лексикални, граматични и пунктуационни грешки, които понякога водят до промяна в смисъла на написаното.
2— функционално	Кандидатът умее да води лична (официална и неофициална) и служебна кореспонденция и да изготвя съответни документи, като паметни записки (мемо) и кратки доклади/информации/отчети. Умее в писмен вид да излага факти, да дава инструкции, да описва хора, места и предмети, да разказва за минали, настоящи и бъдещи събития чрез завършени смислени параграфи. Може да използва основните средства за свързване на изречения и на параграфи в цялостен текст. Използва правилно основните граматични структури, но допуска грешки при по-сложните или ги избягва. Използва предимно конкретна лексика, подходяща за ежедневни и за ограничени професионални нужди. Понякога правописните, лексикални, граматични и пунктуационни грешки могат да променят смисъла.
2+—функционално+	Кандидатът умее да води лична и служебна кореспонденция. Може да дава детайли при разказ, описание, излагане на факти, сравнение и даване на инструкции. Умее писмено да изразява мнение по абстрактни теми, както и по теми от професионалната област, но с известно затруднение и непоследователност. Не винаги използва подходяща лексика и правилна пунктуация, рядко употребява правилно сложни граматични структури.
3—професионално	Кандидатът умее да пише изчерпателни текстове, отнасящи се до обществената и професионалната област. Умее да води официална и неофициална кореспонденция.

Умее писмено да изразява мнение по абстрактни теми, както и по теми от професионалната област. Предава основните идеи и фактите към тях чрез разнообразие от средства за организация на текста. Умее да използва съответния стил и език при коментар по дадена тема, аргументиране на мнение или позиция, съгласие/несъгласие с твърдение, анализиране, изказване на предположение, подробно обяснение/разказ/описание. Изразява се точно, използвайки подходяща лексика, сложни граматически структури и правилна пунктуация. Рядко допуска грешки в граматиката, лексиката, правописа и пунктуацията, като те не пречат на разбирането.

БРОЙ НА ЗАДАЧИТЕ

Задачите са три.

ВРЕМЕ

90 минути

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Първа задача: кратък текст, например бележка, съобщение, поздравителна картичка, бланка/формуляр/списък за попълване, кратко електронно писмо или паметна записка (мемо) в обем около 40 – 80 думи в зависимост от вида текст.

Втора задача: свързан текст, например описание или разказ, доклад/ рапорт по дадена тема в обем около 150 думи.

Трета задача: коментар по дадена тема, аргументиране на мнение или позиция, съгласие/несъгласие с твърдение, анализиране, изказване на предположение, подробно обяснение/разказ/описание или брифинг в обем около 250 думи.

ИНСТРУКЦИИ

Условията на задачи първа и втора са на български език, а на трета задача – на английски език. Те ориентират кандидатите относно вида на задачата и какво се изисква от тях.

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Писмените работи са преглеждат и оценяват поне от двама членове на изпитната комисия по разработена стандартна схема за оценяване в съответствие със STANAG 6001. Вземат се предвид следните критерии: изпълнение на задачата, организация на текста, избор на лексика и граматични структури, език и стил, правопис и пунктуация. При неизпълнена задача или отклонение от инструкциите към нея, на кандидата се присъжда ниво 0

за съответната задача. За постигане на първо и второ ниво, е необходимо да се пише по първа и втора задача, а за постигане на трето ниво, е необходимо задължително да се пише и по трите задачи.

КОМПОНЕНТ ГОВОРЕНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент се оценяват комуникативните умения на кандидата за устно общуване в разнообразни тематични области. От кандидата се очаква да покаже умение да ползва езика за постигане на различни комуникативни цели; да взема активно участие в разговор, използвайки разнообразни речеви конструкции и техники, езикови (граматични и лексикални) единици, съобразени със защитаваното ниво, съответния контекст и стил.

В компонента се проверяват подумения като:

- предоставяне на лична информация;
- предоставяне на фактологична информация;
- описание на хора, предмети, места и събития;
- сравнение на хора, предмети, места и събития;
- даване на указания и инструкции;
- предаване на настоящи, минали и бъдещи събития;
- изразяване на предпочитания;
- изразяване на мнение, намерение, отношение, настроение, емоции;
- извличане на информация относно лица, предмети и събития;
- даване на съвети относно трудна ситуация или проблем;
- разсъждаване върху предстоящи събития и последствията от тях;
- изказване на предположения;
- разсъждаване върху абстрактни понятия и идеи;
- водене на разговор в неофициална и официална обстановка;
- разбиране и ползване на най-разпространените културни препратки.

ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ

0—липса на практически умения	Кандидатът няма практически езикови умения за устно общуване дори и в елементарни битови ситуации, свързани с непосредствените нужди за оцеляване.
0+—наизустени фрази	Кандидатът има ограничени практически езикови умения за устно общуване единствено в ситуации, свързани с непосредствените нужди за оцеляване. Използва кратки наизустени думи и фрази, като поздравявания, кратки лични данни, числа, наречия за време, предмети. Опитите за

поддържане на разговор на ниво изречение обикновено са неуспешни. Произношението, ударението и интонацията често са неправилни и затрудняват разбирането.

**1—елементарно,
умения за оцеляване
в чуждоезикова
среда**

Кандидатът може да взема участие в разговор на теми от ежедневието. Може да започва, поддържа и приключва кратки разговори, като задава и отговаря на елементарни въпроси. Обикновено се справя в битови ситуации, използва основните форми на учтивост, може да се представя, да поздравява и отговаря на поздравявания, да задава въпроси за основни биографични данни и да отговаря на такива, да иска съдействие, информация за стоки и услуги, разяснение по даден въпрос, може да изразява съгласие, несъгласие и потвърждение. Може да говори на ниво изречение, като използва най-основните граматични и лексикални единици. Понякога може да свързва две или повече кратки прости изречения с помощта на най-често използваните свързващи думи. Често допуска грешки, свързани с неправилната употреба на лексика, граматика и произношение, които понякога водят до промяна на смисъла на изказа.

**1+—елементарно,
умения за оцеляване
в чуждоезикова
среда+**

Кандидатът може да участва в разговор на теми от ежедневието. Умее да започва, поддържа и приключва кратки разговори, като задава и отговаря на елементарни въпроси. Затруднява се да поддържа по-дълъг разговор на конкретна тематика. Общува с поредица от изречения, но не може да ги свързва в параграфи. Може свободно да дава детайлна автобиографична информация, да иска съдействие, информация, разяснение по даден въпрос, да изразява съгласие, несъгласие и потвърждение. Не е последователен и изпитва затруднение при описание на хора, места и предмети, разказ за настоящи, минали и бъдещи събития, даването на фактологична информация, правенето на сравнения, даването на инструкции и упътвания. Често допуска грешки, свързани с неправилната употреба на лексика, граматика и произношение, които понякога водят до промяна на смисъла на изказа.

2—функционално

Кандидатът притежава умения за водене на разговор по конкретна тематика в битови и служебни ситуации. Може да прави описание на хора, места и предмети; да разказва за настоящи, минали и бъдещи събития, като свързва изреченията в кратки параграфи с помощта на свързващи

думи; да дава фактологична информация; да прави сравнения; да инструктира и упътва. Използва правилно основните граматични структури, но допуска грешки при по-сложните или ги избягва. Използва правилно най-често употребяваната лексика, подходяща за ежедневни и рутинни професионални теми, но има случаи когато изборът на лексика е неуместен.

2+—функционално+

Кандидатът притежава комуникативни умения за неофициални и официални разговори в битови, социални и професионални ситуации. Изказва се по обществени и професионални теми, но с известно затруднение и непоследователност. Използва езика ефективно да прави описание на хора, места и предмети, да разказва, да дава фактологична информация, да прави подробни сравнения; да инструктира и упътва в детайли. Изпитва затруднения при разясняване, мотивиране на взето решение, словесно реагиране при неочакван развой на разговора, аргументиране на мнение или твърдение. Затруднява се при участия в заседания, съвещания, работни срещи, семинари на непознати теми. Може да обяснява абстрактни понятия и да обсъжда сложни въпроси от общ и професионален характер, но рядко използва абстрактната лексика по подходящ начин и обикновено допуска грешки при използването на сложни и редки граматични структури.

3—професионално

Кандидатът притежава добри комуникативни умения за неофициални и официални разговори в битови, социални и професионални ситуации. Със значителна лекота се изказва по обществени и професионални теми. Ефективно се включва в разнообразни комуникативни ситуации като разясняване, мотивиране на взето решение, словесно реагиране при неочакван развой на разговора, аргументиране на мнение или твърдение, представяне и защитаване на официална позиция. Показва съответните езикови умения за водене на заседания/съвещания/работни срещи/семинари, изнасяне на брифинги, речи и аргументиране на хипотези. Може да обяснява добре абстрактни понятия и идеи при обсъждане на сложни въпроси от общ и професионален характер. Гъвкаво използва средствата за организация на речта. Говори с лекота, като демонстрира богат речник, включително и употреба на често срещани идиоматични словосъчетания. Умее да използва подходящ стил.

Понякога допуска грешки при по-рядко използвани или по-сложни граматични структури, без това да нарушава смисъла на казаното. Успява да направи задълбочени и аргументирани изказвания в разнообразни тематични области.

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Устният изпит се състои от три етапа.

1. Представяне

На кандидата се задават кратки директни въпроси за най-общо представяне с цел адаптирането му към гласа и акцента на говорене на водещия устния изпит.

2. Същинска част на устния изпит:

В зависимост от работното ниво на кандидата могат да се включат следните подетапи:

2.1. Общ разговор - Водещият разговора избира теми от:

- общи области, като например: родно място, семейство, пътуване, свободно време и развлечения, спорт, околна среда;

- военната област, като военно образование и кариера, работно място и служебни задължения, участия в операции, мисии и учения на НАТО, "Партньорство за мир" и ООН, проблеми на ЕС.

2.2. Описание - От кандидата се изисква да опише личност, предмет, населено място, местност и т.н.

2.3. Разказ - Кандидатът представя събитие или лично преживяване от минало, настоящо или предстоящо момент.

2.4. Сравнение и съпоставяне - Очаква се кандидатът да направи сравнение между личности, места, събития, факти и да аргументира мнението си при изразено предпочитание (за по-високите нива).

2.5. Даване на насоки и указания - Кандидатът дава насоки как да се отиде на определено място или инструкции как да се направи нещо.

2.6. Задача за извличане на информация - Кандидатът изтегля тематична карта, по която задава въпроси на член от комисията. Следи се за умението да се задават въпроси. За по-високите нива кандидатът се оценява въз основа на разнообразието от въпроси, които успее да зададе, и умението му да преразкаже получената информация.

2.7. Събиране и преразказване на информация – Кандидатът задава въпроси на един от членовете на комисията по определена тема, след което я преразказва на друг член от комисията.

2.8. Ролева игра - Провежда се под формата на диалог с

член от комисията. Кандидатът изтегля карта, на която е описана ситуация. От него се очаква да изиграе роля от типична или нетипична за кандидата (за по-високите нива) ситуация.

2.9. Изказване на хипотези - Кандидатът се поставя във въображаема ситуация, като се изисква да разкаже как би постъпил.

2.10. Изказване на мнения и коментари - На кандидата се дава възможност да демонстрира умение да коментира, да подкрепи и обоснове с подходящи факти и примери лично мнение или официална позиция.

2.11. Тълкуване на цитати - От кандидата се очаква да направи интерпретация на цитат или мисъл от известна личност.

3. Приключване на устния изпит

Няколко реплики, с които се цели плавно завършване на устния изпит.

ВРЕМЕ

20-30 минути

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Кандидатът се оценява поне от двама членове на изпитната комисия по разработена стандартна схема за оценяване в съответствие със STANAG 6001. Вземат се предвид следните критерии: комуникативни умения, избор на лексика и граматични структури, език и стил, произношение, плавност на изказа.

ОПИСАНИЕ НА ИЗПИТА ЗА НИВО ЧЕТИРИ

Изпитът се състои от четири компонента, които проверяват следните езикови умения:

Четене	75 минути
Слушане	около 40 минути
Писане	90 минути
Говорене	около 30 минути

Всяко умение се оценява отделно и независимо от останалите умения.

КОМПОНЕНТ ЧЕТЕНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНЕНИЯ

В този компонент се оценява умениято изключително добре да се разбират разнообразни сложни текстове за четене с различна комуникативна насоченост. В условията на ограничено време кандидатът трябва да разпознае средствата и

начините за организация на текста, да демонстрира умение да достига до изводи и заключения въз основа на прочетен текст, да анализира и преценява тънките нюанси на значенията на езиковите единици, както и комплексното развитие и обратите в авторовата мисъл.

В компонента се проверяват подумения като:

- разбиране на основна идея;
- разбиране на косвено значение;
- разбиране на текст в неговата цялост и организираност;
- достигане до изводи и заключения;
- проследяване на взаимовръзките в текста;
- разпознаване на емоционални нюанси;
- разпознаване на гледната точка и отношение на автора;
- разбиране на разнообразни културни препратки;
- разпознаване на различните стилистични нюанси.

ОПИСАНИЕ НА НИВОТО НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ

„3+

професионално+ Кандидатът може да чете с пълно разбиране многообразни видове автентични текстове на английски език с почти пълно разбиране на всички стилове в сложни текстове за професионални нужди като: вестници, списания и професионална литература, написана за добре образован читател, за когото английският език е роден. Обикновено демонстрира разбиране на абстрактни текстове, както и на текстове от непозната обща или специализирана област, които съдържат специфична терминология, идиоматични изрази и културни препратки. Точно и бързо разбира нюансите на значенията на лексикалните и сложните граматични структури и „чете между редовете“. Разпознава стилове и стилистични нюанси в текстове от различни области по разнообразна проблематика от общ характер, проследява внезапни промени в посоката на авторовата мисъл.“

4—експертно

Кандидатът има изключително добри умения за аналитично четене на сложни текстове за професионални нужди, както и на текстове от непозната обща или специализирана област, които съдържат специфична терминология, идиоматични изрази и културни препратки. Точно и бързо разбира пряко и преносно значение. Различава нюансите на значенията на лексикалните и сложните граматични структури. Добре разпознава стилове и стилистични нюанси в текстове от

различни области по разнообразна проблематика от общ характер. С лекота проследява внезапни промени в посоката на авторовата мисъл. Лесно открива емоционалните нюанси в текста. Скоростта на четене се доближава до тази на добре образован читател, за когото английският език е роден.

**ВИДОВЕ
ЗАДАЧИ**

Въпроси с възможност за избор от няколко отговора (три или четири); отворени въпроси; попълване на празни места в текст, довършване на изречения; задачи за комбинирание и др.

**БРОЙ
ВЪПРОСИ**

около 20 въпроса

ВРЕМЕ

75 минути

**ВИДОВЕ
ТЕКСТОВЕ**

Текстовете са от автентични източници: вестници и списания, доклади, разкази, ръководства/наръчници, документация, анализи, лекции, брифинги от областта на военната сфера, политиката, икономиката, културата, науката и технологиите.

**ДЪЛЖИНА НА
ТЕКСТОВЕТЕ**

Общият брой на думите във всички текстове от компонента четене е около 2000.

ИНСТРУКЦИИ

Инструкциите и примерът за всяка задача са на английски език.

Те ориентират кандидатите относно:

- вида на задачата;
- какво се изисква от тях и как да отбелязват верния отговор.

**СИСТЕМА ЗА
ОЦЕНЯВАНЕ**

Всеки верен отговор носи една точка.

Ниво 4 се постига при правилен отговор на поне 70% от въпросите. Ниво 3+ се дава при минимум 50% правилни отговори на въпросите за ниво 4.

КОМПОНЕНТ СЛУШАНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНЕНИЯ

В този компонент се оценява умението изключително добре да се разбират разнообразни сложни текстове за слушане с различна комуникативна насоченост. В условията на ограничено време кандидатът трябва да демонстрира умение бързо да прави заключения въз основа на чут текст, да различава тънките нюанси на значенията на езиковите единици, както и да разпознава стила и тона на говорещия в зависимост от конкретната аудитория.

В компонента се проверяват подумения като:

- разбиране на основната идея;
- проследяване на отделните етапи в спор или дискусия;
- достигане до изводи и заключения;
- разбиране на сложни абстрактни идеи;
- разпознаване мнението/отношението на говорещия към дадена тема;
- разпознаване на емоционални нюанси;
- интерпретиране на хипотези
- разбиране на многообразни езикови средства, подходящи за предложения, съветване и убеждаване;
- разпознаване на разнообразни стилове и съобразените с различна аудитория реч и тон;
- най-общо разбиране на диалектни форми.

ОПИСАНИЕ НА НИВОТО НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ

„3+—професионално + Кандидатът може да разбира официална и неофициална реч на обществени, социални и професионални теми, включително от непознати и специализирани области. С лекота разбира продължителни изказвания като: обосноваване на решения, отговор на предизвикателства и защитаване на политика. Разбира значителна част от изказвания, дори и на непознати теми, направени от добре образовани говорители, за които английският език е роден. Обикновено демонстрира разбиране на абстрактни изказвания, които съдържат специфична терминология, идиоматични изрази и културни препратки. Разбира нюансите на значенията на лексикалните и сложните граматични структури. Разпознава стилове и стилистични нюанси, както и културни препратки.“

4— експертно

Кандидатът притежава изключително добри умения за слушане с разбиране и разпознава всички стилове на речта за професионални нужди при скорост на говорене нормална за хора, за които английският език е роден. Разбира разнообразна и много сложна реч по непознатата обща или професионална тематика. Разбира езика, предназначен за различни видове аудитория, включително когато говорещият има за цел да убеждава или съветва на официално равнище, или изпълнява представителни функции. С лекота се ориентира при смяна на темата и тона на разговора. Показва отлично разбиране на много абстрактни теми в дискусии както от обществената, така и от

професионалната си област. Може да разбира изказвания в медиите без затруднение и бързо да разпознава нюансите на значенията в разговори между хора, за които езикът е роден. Разбира сравнително добре различни акценти. Не винаги разбира жаргон и диалектни форми.

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Въпроси с възможност за избор от няколко отговора (три или четири); отворени въпроси; довършване на изречения; попълване на празни места в резюме; задачи за комбиниране и др. Към всеки текст има само един вид задача.

БРОЙ ВЪПРОСИ

около 20 въпроса

ВРЕМЕ

около 40 минути

ВИДОВЕ ТЕКСТОВЕ

Текстовете са от автентични източници. Те могат да бъдат монолози, диалози и дискусии, и да включват коментари, анализи, интервюта, брифинги, аудио- и телевизионни новини, лекции, доклади, речи и др.

ИНСТРУКЦИИ

Инструкциите и примерът към всяка задача са на английски език, като следват текста на записа. След пускане на записа не се допуска неговото спиране до приключването му. Кандидатите слушат записа само веднъж.

В инструкциите се чува:

- вида на текста, който ще слушат;
- какво се изисква от тях и как да отбелязват отговорите;
- дължината на паузите и времето за прочитане на въпросите, дадени на изпитния лист;
- колко време имат за проверка на отговорите.

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Всеки верен отговор носи една точка.

Ниво 4 се постига при правилен отговор на поне 70% от въпросите. Ниво 3+ се дава при минимум 50% правилни отговори на въпросите за ниво 4.

КОМПОНЕНТ ПИСАНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент се оценяват комуникативните умения на кандидата да общува пълноценно и свободно в писмена форма по теми от професионалната или обща (включително и непозната) област. Кандидатът успешно се изразява писмено, като демонстрира много добро владение на различните стилове, композиционни модели, граматични и лексикални единици.

В компонента се проверяват подумения като:

- обяснение на причинно-следствени процеси;
- излагане на аргументи, доказателства и примери при обосноваване на лична и официална позиция, съобразени с конкретната аудитория;
- представяне на официална политика;
- анализиране и правене на предположения относно дадена ситуация;
- убеждаване в значимостта и правотата на определено становище;
- разсъждаване по абстрактни идеи и понятия.

ОПИСАНИЕ НА НИВОТО НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ

„3+

професионално+ Кандидатът може да пише всякакъв тип официална и неофициална кореспонденция, както и изложения на практически, социални и професионални теми, включително от непознати и специализирани области. С лекота обосновава решения и защитава политики, аргументира се и анализира, като използва абстрактни лингвистични формулировки и сложни граматични структури. Обикновено организира написаното добре, предава ефективно значението и използва стил, подходящ за темата и аудиторията, за която е предназначен текста. На места липсва многообразие от синтактични и реторични изразни средства.“

4— експертно

Кандидатът демонстрира изключително добри умения при писане на текстове, свързани с професионалната област за представяне на лична или официална позиция, както и на текстове от непозната обществена област за изразяване на гледна точка. Кандидатът има отлични умения за писане на доклади и официални документи с цел убеждаване, както и задълбочено представяне на абстрактни понятия и идеи. С лекота организира сложни текстове и използва богата и подходяща лексика и сложни граматични структури. Борави с разнообразни идиоматични езикови средства и добре изразява смислови нюанси. Умее да се изразява писмено чрез избор

на стил и език, съответстващ на ситуацията и аудиторията.

БРОЙ НА ЗАДАЧИТЕ

Задачите са две.

ВРЕМЕ

90 минути

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Писмената работа включва:

Първа задача: коментар по дадена обща тема или цитат; аргументиране на мнение или официална позиция; съгласие/ несъгласие с твърдение; анализиране; изказване на предположение; подробно обяснение/ изложение/ описание;

Втора задача: изразяване на експертно становище, брифинг или презентация по специализирана професионална тема.

Обемът на всяка задача е най-малко 300 думи.

ТЕМАТИКА

Тематиката е от професионалната сфера, както и от сферата на политиката, сигурността, икономиката, културата, науката, технологията и др.

ИНСТРУКЦИИ

Условията на задачите са на английски език.

СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Писмените работи са преглеждат и оценяват най-малко от двама членове на изпитната комисия по разработена обща схема за оценяване в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001. Вземат се предвид следните критерии: изпълнение на задачата, стил, организация на текста, богатство и уместност на лексиката, избор на подходящи и разнообразни граматични структури, правилен правопис и пунктуация.

КОМПОНЕНТ ГОВОРЕНЕ

ИЗПИТВАНИ ЕЗИКОВИ ПОДУМЕНИЯ

В този компонент от кандидата се очаква да покаже умението си да ползва езика за постигане на разнообразни комуникативни цели; умело използвайки богат набор от речеви конструкции и техники, езикови (граматични и лексикални) единици, съобразени със защитаваното ниво, съответния контекст и стил. С лекота се изказва както по професионални, така и по проблеми от общ характер, съобразявайки речта си със съответната аудитория.

В компонента се проверяват подумения като:

- извличане и анализиране на информацията относно лица, предмети и събития;
- даване на съвети относно трудна ситуация или проблем;
- разсъждаване върху предстоящи събития и последствията от тях;

- изразяване на мнение, намерение, отношение, настроение, емоции;
- изказване на предположения;
- водене на преговори и убеждаване;
- разсъждаване върху абстрактни понятия и идеи;
- употреба на подходящите за конкретната аудитория език и тон;
- правене на подходящи културни препратки.

ОПИСАНИЕ НА НИВОТО НА ВЛАДЕЕНЕ НА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ

„3+—професионално+

Кандидатът може да участва ефективно във всякакъв тип официални и неофициални разговори на обществени, социални и професионални теми, включително от непознати и специализирани области. С лекота използва английски език за обосноваване на решения и защитаване на политики, за аргументация и анализ, като използва абстрактни лингвистични формулировки и сложни граматични структури. Обикновено организира изказванията си добре, предава ефективно значението и използва стил, подходящ за темата и аудиторията. На места липсват умения за избиране на подходящ тон и лексика при комуникация с различни прослойки и възрастови групи от страни, за които английският език е роден.“

4— експертно

Кандидатът владее изключително добри езикови техники за водене на разговор по различни професионални теми, включително и при представяне на официална позиция или гледна точка. Показва отлични езикови умения да дава съвети, да убеждава, задълбочено и обстойно да защитава определена позиция, да преговаря, да изнася лекции, брифинги, да участва в дебати, да обсъжда многостранно абстрактни понятия и идеи. Точно предава нюансите на смисъла, като умело използва богат речников запас и сложни граматични структури. Много добре организира речта си, говори свободно и без усилия, демонстрира отлично владение на многообразието от стилове на речта за професионални нужди. Изключително рядко допуска грешки, но те не променят смисъла на казаното.

ВИДОВЕ ЗАДАЧИ

Устният изпит се състои от три етапа.

1. Представяне

На кандидата се задават кратки въпроси за най-общо представяне с цел адаптирането му към гласа и акцента на говорене на водещия устния изпит.

2. Същинската част на устния изпит включва следните подетапи:

2.1. Ролева игра - Провежда се под формата на диалог с член от комисията. Кандидатът изтегля карта, на която е описана ситуация. От него се очаква да изиграе роля от нетипична за кандидата ситуация.

2.2. Изказване на хипотези - Кандидатът се поставя във въображаема ситуация, като се изисква да разкаже как би постъпил.

2.3. Изказване на мнения и коментари - На кандидата се дава възможност да демонстрира умение обстойно и задълбочено да коментира, анализира и обоснове с подходящи факти и примери лично мнение или официална позиция.

2.4. Тълкуване на цитати - От кандидата се очаква да направи обширна и многостранна интерпретация на мисъл от известна личност.

2.5. Убеждаване в значимостта и правотата на определено становище – кандидатът се поставя в проблемна ситуация, като се очаква да убеди комисията в правотата на своята гледна точка, изтъквайки подходящи доводи.

3. Приключване на устния изпит

Няколко реплики, с които се цели плавно завършване на устния изпит.

ВРЕМЕ

около 30 минути

**СИСТЕМА ЗА
ОЦЕНЯВАНЕ**

Кандидатът се оценява поне от двама членове на изпитната комисия по разработена стандартна схема за оценяване в съответствие със STANAG 6001. Вземат се предвид следните критерии: комуникативни умения, избор на лексика и граматични структури, език и стил, произношение, плавност на изказа.